

Zs-kuckó

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- zszsüzsú-zszszezsa-zszsüzsú-zszszezsa...
- izsi-uzsu-ezse-özsö-izsi-uzsu-ezse-özsö...
- zsika-zseka-zsáka-zsuka-zsika-zseka-zsáka-zsuka...
- irzsa-erzsa-urzsa-orzsa-irzsa-erzsa-urzsa-orzsa...

Ejtsük tisztán a következő szósortokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- zsír, zsinór, zsiráf
- rozs, rózsa, rezsó
- darázs, garázs, Balázs
- dézsa, Dózsa, Dezső

Hintáztató

A gyerekek álljanak fel, és páronként forduljanak egymással szembe! Fogják meg egymás kezét, és a *Zsipp-zsupp*, *kenderzsupp* kezdetű mondókával himbálják ütemesen (negyed értékenként) mindkét kezüket jobbra-balra!

Zsipp-zsupp, kenderzsupp,	□	tá-tá ti-ti-tá
ha megázik, kidobjuk,	□ □ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
zsupp.		tá

Mondjuk el a gyerekeknek, hogy a kenderből kötelet, zsákokat készítenek, régen vásznat is szőttek belőle! A kender természetett növény, szárának erős rostjaiból készül a kenderfonal. Amikor a növényt levágják, kötegekbe kötik. Ami kötegbe van kötve, az a zsúp. A kötegbe kötött kender a kenderzsúp vagy kenderzsupp.

Álljanak össze a gyerekek hármasával, és ketten (az erősebbek) lóbálják a társukat kezénél-lábánál fogva! Közben énekelhetik is a mondókát. Az utolsó zsuppnál lendítsenek rajta, majd engedjék le a földre (óvatosan, meg ne üsse magát) !

A dal kottával együtt megtalálható a Csemadok weboldalán.

Kattints ide!

Táncoltató

Alkossanak a gyerekek kézen fogva kört, és valaki álljon be a kör közepébe! A körben állók körbe járva mondogassák ütemesen a *Zsófi, Zsiga, Zsuzsika* kezdetű mondókát! Az utolsó sornál a bent álló kapjon el valakit a körben állók közül, és perdüljön vele egyet! Az marad középen, akivel táncra perdült a korábban bent álló, és a játék folytatódik tovább.

Zsófi, Zsiga, Zsuzsika,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
pendül a víg muzsika.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Zsiga Zsófit táncoltatja,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Zsuzsikát is megforgatja.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Ki táncolhat még Zs-vel? Gyűjtsünk lány- és fiúneveket. – Pl.: Zsanett, Zsolti, Zsóka, Zsombor, Zsüli, Zsombi, Zsanika.

Próbáljuk ki a mondókát más nevekkal is, többféle cserelehetőség adódik! Pl.:

Zsóka, Zsolti, Zsanika,
pendül a víg muzsika.
Zsolti Zsókat táncoltatja,
Zsanikát is megforgatja.

MONDÓKÁZÓ

Zsubatta

Halandzsamondókáinkra emlékeztet Nyulász Péter *Zsubatta* című verse, aminek a címe olyan remek szóelemény, hogy a költő kötetcímmé is emelte.

Mondogassuk az első két sort, előbb lassan, majd gyorsulva, mint egy nyelvgyötrőt! A sorok ritmusát az ütemhangsúly mellett az időmérték alakítja, fedezzük fel ezt a versritmust:

Zsubatta, zsubatta,	U – U U – U	ti-tá-ti ti-tá-ti
zsibi-zsubi zsubatta,	U U U U U – U	ti-ti-ti-ti ti-tá-ti

Kérdezzük meg a gyerekektől, hogyan folytatnák a mondókát! – Hallgassuk meg az ötleteiket, majd olvassuk fel a mondóka folytatását!

Miről szól? Mi történik? Fejtsük meg, mi lehet a vershelyzet?

Mit csinál Lóci? Mit csinál a kutya?

Mit jelent az „ebadta” és „ebugatta” szó? – a jelentésük hasonló:

ebadta = komisz, csibész kölyök (eb + adta = kutya kölyke)

ebugatta = haszontalan, mihaszna (eb + ugatta)

Az utolsó sorban a Puci szó nagy kezdőbetűvel szerepel. Vajon miért? Kinek a neve lehet?

Olvassuk fel a verset úgy, hogy a keretet – az első és utolsó két sort – a kórus (mindenki), a középső négy sort pedig egy vállalkozó gyerek szólóban olvassa. A folytatást is olvashatjuk időmértékes ritmusban, amivel a rím��avak hangzása ugatáshoz hasonlít:

pici Lóci ebadta,	U U – U U – U	ti-ti-tá-ti ti-tá-ti
kicsi kutya ugatta,	U U U U U – U	ti-ti-ti-ti ti-tá-ti
csibelábat od’adta,	U U – U U – U	ti-ti-tá-ti ti-tá-ti
pici kutya bekapta,	U U U U U – U	ti-ti-ti-ti ti-tá-ti
zsubatta, zsubatta,	U – U U – U	ti-tá-ti ti-tá-ti
ici Puci ebugatta!	U U U U U U – U	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-ti

A rím��avak sorát kiemelve, nyelvgyötrőként is mondogathatjuk:

zsubatta, zsubatta, ebadta, ugatta, od’adta, bekapta, zsubatta, ebugatta

Zsákoló

A *Hátamon a zsákom* kezdetű mondóka szintén rímjátékra épül, méghozzá egy szabályosan ismétlődő rímhármasra: zsákom / mákom / rákom

Mondogassuk a rímstort nyelvgyötrőként! Majd mondjuk a mondókát felelgetve, első ütemet a pedagógus, második ütemet a gyerekek kórusban:

Hátamon a	zsákom,
zsákomban a	mákom,
mákomban a	rákom,
kirágta a	zsákom,
kihullott a	mákom,
elszaladt a	rákom.

Ugyanezt megpróbálhatjuk egy-egy vállalkozó gyerekekkel, aki a szóló ütemet mondja vagy olvassa, és szintén a kórus válaszol.

A mondóka gerincét a rímhármas alkotja, ami elé más szavak is kerülhetnek. Keressünk ilyen szavakat, és alakítsuk át a mondókát úgy, hogy a rímhármas megmarad, vagy játékosan átalakul! Pl.:

Van egy tornazsákom,
meg egy bögre mákom.
Ki látta a rákom?

Elveszett a zsákom,
moly ette a mákom,
igen nagy a károm.

Képböngésző

Nézzük meg a nyitó oldalpár (144–145. o.) képét: Kik a főszereplők? – zsiráfok, egy zsiráfcsalád

Mit látunk még a képen? – hintázó madarat, leveles ágakat, kék virágot

Mi lehet a madár? Honnan bújt elő? – a *Zsubatta* című vers csibéje lehet

Mi lehet a kék virág? Honnan került a kis zsiráf szájába? - zsályá

Zsiráfélet

Eszközigény: Számítógép, kivetítő, hangszóró

Hallgassuk meg a gyerekek válaszait a fenti kérdésekre, majd olvassuk fel Donászy Magda *Zsiráf* című versét!

Miért zsörtölődött Zsiráf papa? Miért fedtte (dorgálta) zsiráfgyerekét?

Hol és mit talált magának a zsiráfgyerek? Mit gondoltok, miért zsályát evett lomb helyett? –

Hallgassuk meg a gyerekek gondolatait! A vers nyitott, több megoldás is lehetséges. A kis zsiráf helyzetébe belevetíthetik a saját problémáikat is. Pl. ő még nem éri el a lombot. Vagy csak a lomb alját, ami nem olyan érdekes. A fű, a virág viszont szagos. A virág szép. És közelebb van hozzá, mint a lomb.

Egész mesét is bele lehet képzelni a vershelyzetbe. Ha a gyerekek fogékonyak rá, alkossunk belőle közösen mesét!

A zsiráf a világ legmagasabb állata. De tudják-e a gyerekek, miért olyan hosszú a nyaka? – A zsiráf a száraz szavannák lakója, ahol táplálékot leginkább a fák (akácia, mimóza) lombjában talál. Egy nap akár 50-60 kg zöldtáplálékot is képes megenni.

Az állatot nagyon jól bemutatja a *ZSIRÁF* című rövid természetfilm a gyerekeknek, amit érdemes végignézni. Egyedül a szinkronhang lehet zavaró, amit vagy megszokunk, vagy lehalkítunk, és magunk olvassuk fel a feliratot a gyerekeknek.

Kattints ide!

Hasonlóan ajánljuk a *Mindent tudsz a zsiráfról?* című animációval gazdagított természetfilmet, ami segít felfedezni a zsiráf különlegességeit.

Kattints ide!

Hogyan csinálhatunk papírból zsiráfcsaládot? A legegyszerűbb megoldás, ami a magasságot jól érzékelteti, ha a zsiráf teste egy keskeny papírkúp. A többi ebből következik.

A papírsziráf készítését képeken követhetjük végig a Creatissimo weboldalán.

Kattints ide!

Zsálya és társai

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Tóth Ágnes költőnek a zs hangról a zsálya, a zsályáról pedig a családja, pontosabban a nagyszülei jutottak eszébe. Mi kerülhetett a családi képbe zs-vel (zs-kezdőbetűvel)? – Ötleteljünk, majd olvassuk fel Tóth Ágnes *Zsálya* című versét!

Vajon minden szót, minden sort értettek a gyerekek?

Ellenőrizzük a *Zsálya és társai* című tankocka segítségével, ahol a vers sorait kell párosítani képekkel és hangokkal. A képek kattintással nagyíthatók.

A párosítás után rendezzük sorba a verssorokat!

Kattints ide!

Egy-egy képnél megállhatunk, és további magyarázatot adhatunk. Pl.:

Zsindelytető → cserép helyett falapocskák fedik a tetőt.

Zsoltár → verses imádság, a Bibliában található Zsoltárok könyvének imái.

A zsoltárdallamot dúdolhatjuk, és meg is tanulhatjuk a 136. zsoltár első versszakát:

Dicsérjétek az Urat,

Mert ő jókedvet mutat,

És az ő kegyessége (szövegváltozat: És az ő nagy kegyelme)

Megmarad mindörökre.

Képböngésző

Nézzük meg a 146–147. oldalpárt, és meséljenek a gyerekek a képről! Akár egy összefüggő történet is kerekedhet belőle.

Vajon felfedezték-e a gyerekek a két hátizsákot? Ha nem, kérdezzük meg: Milyen tárgyak szerepelnek a képen? Melyik köztük a legfontosabb? (Melyik a főszereplő?)

Zsák, zsák, hátizsák!

Eszközигény: Papírok, írószerszámok

Gyárfás Endre *Erdőjárás* című versében valóban a hátizsák az egyik főszereplő. Olvassuk el a verset, amire versszakonként vállalkozhat egy-egy gyerek!

Beszélgessünk:

Kik szerepelnek még a versben? Mit csinálnak? Merre járnak? Milyen fák között?

Mi került a hátizsákba? Mi történt vele délutánra?

Mit jelent az „elemózsia” szó? Hogyan mondhatjuk másképp? – ennivaló, élelem, eleség, kaja, harapnivaló stb.

Mit gondoltok, egy kirándulásra, gyalogtúrára csak ennivalót kell a hátizsákba pakolni? Ki mit vinne még magával egy egynapos túrára? – Írjon mindenki egy listát, amin az öt legfontosabb dolog szerepel az ételmen kívül!

Majd egyesítsük a listákat: mindenki olvassa fel, mit írt, ami többször is előfordul, azt írjuk fel a táblára, és jelöljük vonalakkal az előfordulás számát! Melyik lesz az az öt tárgy, amit az osztály a legfontosabbnak tart egy kiránduláson?

Családi kirándulás

Miklya Luzsányi Mónika *Hátizsákos kirándulás* című történetében is fontos szerep jut a hátizsáknak. De nem ez az egyetlen tárgy, ami fontos. Hanem még mi? Keressék a gyerekek néma olvasással a választ a történet első részében (146. oldal)!

Beszélgjük meg: Milyen tárgy válik fontossá ezen a kiránduláson?

Ki volt már a szüleivel vagy mással biciklitúrán? Milyen volt? Meséljen róla!

Lóci mit szeret a kerékpártúrában? Mit gondoltok, miért?

Olvassák tovább a gyerekek a történetet, egészen a végéig! Majd beszéljünk:

Miért várta Lóci olyan nagyon a megérkezést? Mi volt számára a kirándulás legjobb része? Mit gondoltok, miért?

Ki volt már szalonnasütésen? Mi volt benne a jó? Meséljen róla!

Meséljenek arról is a gyerekek, náluk hogyan zajlik egy családi kirándulás!

Le is rajzolhatják az élményeiket.

Osztálykirándulás

Az *ABC-kuckó* végére értünk ezzel a kirándulós történettel. Ezt a könyvet persze nem sorban, kuckóról kuckóra olvastuk, hanem hol ebbe, hol abba a kuckóba kukkantottunk bele. Mégis, az év során összeállhatott róla egy összkép, amit érdemes a végén összegezni, egy közös élménnyel lezárni. Ennek talán a legjobb módja egy tanév végi osztálykirándulás, ami lehet egy kiadós gyalogtúra a környéken, vagy vonatos-buszos kirándulás egy távolabbi kirándulóhelyre. A kirándulást szervezhetjük a szülők közreműködésével, bevonva őket is a felkészülésbe. Beszéljük meg, mi kerüljön feltétlenül a hátizsákba, illetve mi ne kerüljön bele inkább, hogy ne legyen túl nehéz!

A többi ügyis osztályonként dől el. Jó utat!